

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 15. septembra 2011 *

V zadevi C-155/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Supreme Court of the United Kingdom, prej House of Lords (Združeno kraljestvo), z odločbo z dne 24. marca 2010, ki je prispela na Sodišče 2. aprila 2010, v postopku

Williams in drugi

proti

British Airways plc,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, E. Levits (poročevalec), sodniki, in M. Berger, sodnica,

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

* Jezik postopka: angleščina.

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. aprila 2011,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Williams in druge J. McNeill, QC, in M. Ford, barrister,
- za British Airways plc C. Jeans in A. Short, QC,
- za dansko vlado V. Pasternak Jørgensen in C. Vang, zastopnika,
- za Evropsko komisijo M. van Beek in N. Yerrell, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 16. junija 2011

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 7 Direktive 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa (UL L 299, str. 9) ter določbe 3 sporazuma, ki je v prilogi k Direktivi Sveta 2000/79/ES z dne 27. novembra 2000 o Evropskem sporazumu

o razporejanju delovnega časa mobilnih delavcev v civilnem letalstvu, ki so ga sklenili AEA (Združenje evropskih letalskih prevoznikov), ETF (Evropska federacija delavcev v prometu), ECA (Evropsko združenje pilotov), ERA (Evropsko združenje regionalnih letalskih prevoznikov) in IACA (Mednarodno združenje letalskih prevoznikov) (UL L 302, str. 57, v nadaljevanju: Evropski sporazum).

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med S. Williams in drugimi zaposlenimi ter njihovim delodajalcem British Airways plc (v nadaljevanju: British Airways) glede plačila, ki ga prejmejo med izrabo plačanega letnega dopusta.

Pravni okvir

Ureditev Unije

- 3 Člen 7 Direktive 2003/88 določa:

„Letni dopust

1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi vsakemu delavcu zagotovijo pravico do plačanega letnega dopusta najmanj štirih tednov, v skladu s pogoji za upravičenost in dodelitev letnega dopusta, ki jih določa nacionalna zakonodaja in/ali praksa.

2. Minimalnega letnega dopusta ni mogoče nadomestiti z denarnim nadomestilom, razen v primeru prenehanja delovnega razmerja.“

4 Določba 3 Evropskega sporazuma določa:

„1. Mobilno osebje v civilnem letalstvu ima pravico do najmanj štiritedenskega plačanega letnega dopusta v skladu s pogoji upravičenosti in dodeljevanja takega dopusta, ki jih določa nacionalna zakonodaja in/ali praksa.

Namesto minimalnega plačanega letnega dopusta delavec ne more dobiti nadomestila, razen če delovno razmerje preneha.“

Nacionalna ureditev

5 Uredba iz leta 2004 o civilnem letalstvu (delovni čas) (Civil Aviation (Working Time) Regulations 2004 (*Statutory Instruments* 2004, št. 756)) določa:

„4. (1) Član posadke ima pravico do najmanj štirih tednov plačanega letnega dopusta ali do sorazmernega dela štirih tednov, če je obdobje zaposlenosti krajše od enega leta.

(2) Dopust, do katerega je član posadke upravičen po tem predpisu:

(a) se lahko izrabi v delih;

(b) ne sme biti nadomeščen z denarnim prejemkom, razen če delovno razmerje člana posadke preneha.“

6 V skladu s členom 9 te uredbe mora vsak delodajalec zagotoviti, da:

„[...] v nobenem mesecu

(a) nihče, ki je zaposlen pri njem, med svojim delovnim časom ne dela kot član posadke, če v obdobju 12 mesecev, ki se izteče s koncem meseca pred zadevnim mesecem, skupni čas letenja presega 900 ur; in

(b) noben član posadke, zaposlen pri njem, v obdobju 12 mesecev, ki se izteče s koncem meseca pred zadevnim mesecem, nima seštevka letnega delovnega časa nad 2000 ur.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 7 S. Williams in drugi so piloti, zaposleni pri družbi British Airways (v nadaljevanju: piloti). Njihovi delovni pogoji so rezultat pogajanj združenja British Air Line Pilots Association (v nadaljevanju: BALPA) z družbo British Airways. Ti pogoji so zapisani v sporazumu (Memorandum of Agreement, v nadaljevanju: MOA) z dne 1. aprila 2005.
- 8 Plačilo pilotov je v skladu z MOA iz treh sestavin. Prva obsega določen letni znesek. Druga in tretja sestavina sta dodatka, ki sta odvisna, prvič, od trajanja letenja, pri čemer se za izračun ustreznega dodatka kot osnova vzame 10 GBP za načrtovano uro letenja, in drugič, od trajanja odsotnosti iz baze, pri čemer je ustrezen dodatek v tem primeru 2,73 GBP na uro. Dodatek za trajanje letenja je del plačila in je v celoti obdavčen, medtem ko se za 82 % dodatka za trajanje odsotnosti iz baze šteje, da je bil plačan kot strošek, in samo za 18 % dodatka se šteje, da je plačilo in da je obdavčen.
- 9 Trajanje letenja pilota je odvisno od letalskih linij, ki so mu dodeljene, in voznih redov. Po navedbah Supreme Court of the United Kingdom znaša običajno približno 15 dni na mesec.
- 10 V skladu z MOA izplačano nadomestilo plače med plačanim letnim dopustom temelji izključno na prvi sestavini plačila, to je določenem letnem znesku.
- 11 Piloti navajajo, da mora na podlagi prava Unije izplačano nadomestilo plače med letnim dopustom temeljiti na celotnem plačilu, vključno z dodatki.

- 12 Employment Tribunal in Employment Appeal Tribunal sta temu zahtevku ugodili. Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) pa se je strinjalo s stališčem družbe British Airways in razsodilo, da je plačilo le določeni letni znesek.
- 13 Predložitveno sodišče dvomi o pomenu izraza „plačani letni dopust“ in obsegu svobode, ki jo je mogoče uresničevati v nacionalnih zakonodajah in praksah za določitev „pogojev upravičenosti in dodeljevanja takega dopusta“.
- 14 V teh okoliščinah je Supreme Court prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Koliko, če sploh, so (a) v členih 7 Direktive [Sveta 93/104/ES z dne 23. novembra 1993 o določenih vidikih organizacije delovnega časa (UL L 307, str. 18), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2000/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 2000 (UL L 195, str. 41),] in Direktive 2003/88 [...] in (b) v določbi 3 Evropskega sporazuma [...] določene ali urejene:

(a) zahteve glede narave in/ali višine nadomestila, ki ga je treba plačati za čas izrabe plačanega letnega dopusta, in

(b) koliko, če sploh, lahko države članice v skladu s temi predpisi določijo, kako se izračuna to nadomestilo?

2. Natančneje, ali zadostuje, da na podlagi nacionalnega prava in/ali prakse in/ali na podlagi kolektivnih pogodb in/ali pogodb, sklenjenih med delodajalci in delavci, izplačano nadomestilo omogoča in spodbuja delavca, da si v polnem pomenu besede vzame in izrabi letni dopust; in ne vsebuje nobenega občutnega tveganja, da delavec tega ne bo storil?

3. Ali pa se zahteva, da bi morale nadomestilo:
 - (a) bodisi popolnoma ustrezati delavčevi ,običajni‘ plači

 - (b) bodisi biti primerljivo z njo?

4. Poleg tega, če je odgovor na vprašanje 3(a) ali 3(b) pritrdilen, ali gre pri upoštevni plači ali primerljivemu nadomestilu za:
 - (a) plačilo, ki bi ga delavec zaslužil med nekim obdobjem letnega dopusta, če bi delal, namesto da bi bil na dopustu, ali

 - (b) plačilo, ki ga je zaslužil med nekim drugim obdobjem, ko je delal, in če je tako, katero je to obdobje?

5. Kako naj se oceni ‚običajna‘ ali ‚primerljiva‘ plača v okoliščinah, v katerih

- (a) se na plačilo, ki ga prejme delavec za določeno obdobje, v katerem dela, izplača dodatek za delo, če in dokler delavec opravlja posebno dejavnost,

- (b) obstaja letna ali drugačna omejitev glede obsega ali časa, v katerem se lahko delavec ukvarja s takšno dejavnostjo, in je bila ta omejitev že presežena ali skoraj presežena, ko je bil letni dopust vzet, tako da delavcu dejansko ne bi bilo dovoljeno, da bi opravljal to dejavnost, če bi delal, namesto da bi bil na dopustu?“

Vprašanja za predhodno odločanje

- 15 Predložitveno sodišče s temi vprašanji Sodišče v bistvu sprašuje, ali člen 7 Direktive 2003/88 in določba 3 Evropskega sporazuma vsebujeta napotke – in če je odgovor pritrdilen, katere – glede nadomestila plače, do katerega ima prometni pilot pravico med svojim letnim dopustom.

- 16 Za uvod je treba navesti, da je namen direktiv 2000/79 in 2003/88 enak, to je organizacija delovnega časa zaradi varnosti in zdravja delavcev, in da je besedilo določbe 3 Evropskega sporazuma po vsebini enako členu 7 Direktive 2003/88. Kot je navedla generalna pravobranilka v točki 43 sklepnih predlogov, je tako mogoče prenesti načela

sodne prakse, ki jih je Sodišče razvilo ob razlagi navedenega člena 7, na določbo 3 Evropskega sporazuma. Razlago člena 7 Direktive 2003/88 pa je treba podati glede na njeno besedilo in cilj, ki mu sledi.

- 17 Besedilo člena 7 Direktive 2003/88 ne vsebuje nobenega izrecnega napotka, kar zadeva nadomestilo plače, do katerega ima delavec pravico med letnim dopustom. Vendar je v sodni praksi opozorjeno, da je iz samega besedila odstavka 1 tega člena – ki pa je določba, od katere ta direktiva ne dopušča izjem – izhaja, da ima vsak delavec pravico do izrabe plačanega letnega dopusta najmanj štirih tednov in da je treba to pravico do plačanega letnega dopusta šteti za posebej pomembno načelo socialnega prava Skupnosti (glej sodbo z dne 20. januarja 2009 v združenih zadevah Schultz-Hoff in drugi, C-350/06 in C-520/06, ZOdl., str. I-179, točki 22 in 54 ter navedena sodna praksa).
- 18 Pravica do takega plačanega letnega dopusta je poleg tega izrecno priznana v členu 31(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, glede katere je v členu 6(1) PEU priznano, da ima enako pravno veljavnost kot Pogodbi.
- 19 V zvezi s tem je Sodišče že imelo priložnost pojasniti, da izraz „plačan letni dopust“ iz člena 7(1) Direktive 2003/88 pomeni, da se mora med „letnim dopustom“ v smislu te direktive plačevanje ohraniti in da, povedano drugače, mora delavec za to obdobje počitka prejeti običajno plačo (glej sodbo z dne 16. marca 2006 v združenih zadevah Robinson-Steele in drugi, C-131/04 in C-257/04, ZOdl., str. I-2531, točka 50, in zgoraj navedeno sodbo Schultz-Hoff in drugi, točka 58).
- 20 Cilj zahteve po plačilu tega dopusta je namreč doseči, da je delavec ob navedenem dopustu v položaju, ki je z vidika plače primerljiv z obdobji dela (glej zgoraj navedeni sodbi Robinson-Steele in drugi, točka 58, in Schultz-Hoff in drugi, točka 60).

- 21 Iz zgoraj navedenega je razvidno – kot je navedla generalna pravobranilka v točki 90 sklepnih predlogov – da mora biti nadomestilo plače za letni dopust načeloma odmerjeno tako, da ustreza običajni plači delavca. Razvidno je tudi, da finančni prejemek nikakor ne ustreza zahtevam prava Unije, če je izračunan tako, da še ravno zagotavlja, da ni resne nevarnosti, da delavec ne bi izkoristil letnega dopusta.
- 22 Če pa je plačilo delavca sestavljeno iz več sestavin, je treba za določitev te običajne plače in torej zneska, do katerega ima delavec pravico med letnim dopustom, opraviti posebno analizo. Tako je v primeru plačila prometnega pilota kot člana posadke letalskega prevoznika, ki je sestavljeno iz določenega letnega zneska in različnih dodatkov, povezanih s trajanjem letenja in trajanjem odsotnosti iz baze.
- 23 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da čeprav sestava običajne plače kot taka spada na področje določb in praks, ki jih ureja pravo držav članic, ne more vplivati na pravico delavca, navedeno v točki 19 te sodbe, da v obdobju počitka in oddiha uživa finančne pogoje, ki so primerljivi s tistimi, ki se nanašajo na njegovo delo.
- 24 Vsakršna nevšečnost, ki je resnično povezana z opravljanjem nalog, ki jih ima delavec na podlagi pogodbe o zaposlitvi, in ki je poplačana z denarnim zneskom, ki spada v izračun celotnega plačila delavca – kakor je za prometne pilote trajanje letenja – mora zato nujno biti del zneska, do katerega ima delavec pravico med letnim dopustom.
- 25 Vendar sestavine celotnega plačila delavca, katerih namen je v glavnem kriti naključne ali dodatne stroške, ki nastanejo ob opravljanju nalog, ki jih ima delavec na podlagi

pogodbe o zaposlitvi – kot so stroški, povezani s časom, ki so ga piloti zavezani preživeti zunaj baze – ni treba upoštevati pri izračunu nadomestila plače, ki ga je treba plačati med letnim dopustom.

- 26 V zvezi s tem nacionalno sodišče presodi, kakšna je resnična povezava med različnimi sestavinami, ki sestavljajo celotno plačilo delavca, in opravljanjem nalog, ki jih ima delavec na podlagi pogodbe o zaposlitvi. To presojo je treba opraviti na podlagi povprečja referenčnega obdobja, za katero je razsojeno, da je reprezentativno, in glede na načelo, ki je bilo razvito z navedeno sodno prakso ter po katerem Direktiva 2003/88 ureja pravico do letnega dopusta in pravico do nadomestila plače med letnim dopustom kot dva vidika ene pravice (glej zgoraj navedeni sodbi Robinson-Steele in drugi, točka 58, in Schultz-Hoff, točka 60).
- 27 Zdaj ko je to pojasnjeno, je treba še navesti, da je Sodišče že razsodilo, da zaposlena, ki je pri letalskem prevozniku delala kot vodja kabinskega osebja in je bila zaradi nosečnosti začasno premeščena na delovno mesto na zemlji, ob začasni premetitvi ni imela pravice samo do ohranitve osnovne plače, ampak tudi do sestavin plačila ali dodatkov, ki so vezani na njen poklicni status zaposlene. Dodatke, ki se nanašajo na njen položaj nadrejenega uslužbenca, delovno dobo in poklicne kvalifikacije, je zato treba ohraniti (glej v tem smislu sodbo z dne 1. julija 2010 v zadevi Parviainen, C-471/08, ZOdl., str. I-6533, točka 73). Ta sodna praksa se uporabi tudi za nosečo delavko, ki je oproščena dela (sodba z dne 1. julija 2010 v zadevi Gassmayr, C-194/08, ZOdl., str. I-6281, točka 65).
- 28 Zato morajo biti med plačanim letnim dopustom delavca poleg sestavin celotnega plačila, navedenih v točki 24 te sodbe, ohranjene tudi vse tiste, ki so vezane na osebni in poklicni status prometnega pilota.

- 29 Nazadnje je treba le še navesti, da Direktiva 2003/88 in Evropski sporazum določata le minimalno zaščito glede pravice do dohodka delavcev in delavk med letnim dopustom.
- 30 Nobena določba prava Unije državam članicam ali v ustreznih okoliščinah primera socialnim partnerjem ne onemogoča, da gredo dlje od minimalne zaščite delavca, ki jo zagotavlja ureditev Unije, in da določijo ohranitev vseh sestavin celotnega plačila, do katerega ima ta delavec med opravljanjem dela pravico (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Parviainen, točka 63).
- 31 Glede na navedeno je treba na zastavljena vprašanja odgovoriti, da je treba člen 7 Direktive 2003/88 in določbo 3 Evropskega sporazuma razlagati tako, da prometni pilot med letnim dopustom nima pravice samo do ohranitve osnovne plače, ampak tudi, prvič, do vseh sestavin, resnično povezanih z opravljanjem nalog, ki jih ima na podlagi pogodbe o zaposlitvi, in poplačanih z denarnim zneskom, ki spada v izračun njegovega celotnega plačila, in drugič, do vseh sestavin, ki so vezane na osebni in poklicni status prometnega pilota. Ali različne sestavine celotnega plačila tega delavca, ustrezajo tem merilom, presodi nacionalno sodišče.

Stroški

- 32 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 7 Direktive 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa in določbo 3 sporazuma, ki je v prilogi k Direktivi Sveta 2000/79/ES z dne 27. novembra 2000 o Evropskem sporazumu o razporejanju delovnega časa mobilnih delavcev v civilnem letalstvu, ki so ga sklenili AEA (Združenje evropskih letalskih prevoznikov), ETF (Evropska federacija delavcev v prometu), ECA (Evropsko združenje pilotov), ERA (Evropsko združenje regionalnih letalskih prevoznikov) in IACA (Mednarodno združenje letalskih prevoznikov), je treba razlagati tako, da prometni pilot med letnim dopustom nima pravice samo do ohranitve osnovne plače, ampak tudi, prvič, do vseh sestavin, resnično povezanih z opravljanjem nalog, ki jih ima na podlagi pogodbe o zaposlitvi, in poplačanih z denarnim zneskom, ki spada v izračun njegovega celotnega plačila, in drugič, do vseh sestavin, ki so vezane na osebni in poklicni status prometnega pilota.

Ali različne sestavine celotnega plačila tega delavca ustrezajo tem merilom, presodi nacionalno sodišče.

Podpisi